

ตัวตน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ข้อ ๑๖๖๔. เนาะ

ถาม : ข้อ ๑๖๖๔. เรื่อง "จิตมันหนัก"

กราบนมัสการหลวงพ่อ ในการภาวนาไปแล้วมักมีโทสะเกิด โกรธ โมโหไปหมด มันปรุงไม่หยุด ผมตั้งเจตจำนง จิตมันดี คนอื่นเลวหมด ยิ่งภาวนายิ่งเห็นชัด ผมใช้แนวสติปัญฐานในการกำหนดรู้อารมณ์ขณะทำงานภารกิจต่างๆ ต้องแก้ไขอย่างไรครับ

ตอบ : นี่พูดถึงภาวนานะ เวลาภาวนา เห็นไหม เราภาวนา เวลาจิตมันหนักๆ แล้วเวลาภาวนาไปแล้วมันมีโทสะ มีโมหะ มันปรุงแต่งไปหมดเลย แล้วคิดไป เราคิด เราเห็นของเรานะ ตัวเราดี ตัวมันดี คนอื่นเลวหมด ยิ่งภาวนายิ่งเห็นชัดใจ ถ้าตัวเองดี ถ้าตัวเองดี เวลาภาวนาถ้าตัวเองดีนะ เวลามันเกิดมานะ เกิดทีไรมานะขึ้นมา เราเสมอเขา สำคัญว่าเสมอเขา เราต่ำกว่าเขา สำคัญว่าต่ำกว่าเขา เราสูงกว่าเขา สำคัญว่าสูงกว่าเขา แม้แต่เราเสมอเขาเราสำคัญตน ความสำคัญตนเกิดทีไรมานะ ถ้าเกิดทีไรมานะขึ้นมามันก็ไปติดอยู่ตรงนั้นแหละ

ฉะนั้น เวลาถ้ามันเกิดปัญญาขึ้นมา เราภาวนา เห็นไหม ถ้าเราภาวนาของเรา เวลา มันเกิดเห็นว่าตัวเองดีๆ ถ้าตัวเองดีเราก็ต้องทำสมาธิได้สิ ถ้าตัวเองดีเราก็ตั้งใจเราต้องมีสติ เราต้องมีสมาธิ เราต้องมีปัญญา ถ้าเรามีปัญญาจริงขึ้นมา สิ่งที่เราดีคืออะไร? ถ้าตัวเองดี มีเหตุผลถึงว่าตัวเองดี ถ้าตัวเองดีนั่งหลายๆ ชั่วโมงเลย เวลามันเกิดเวทนาขึ้นมา เวทนากับเราใครดีกว่ากัน นี่คนนั่งภาวนาไปนะ เวลานั่งภาวนาไปแล้วมันสัปหงกโงก ง่วง คนปฏิบัติใหม่ๆ เวลานั่งไปสัปหงกโงกง่วงทั้งนั้นแหละ

นี่ถ้าสัปหงกโง่งวเราจะผ่านความง่วงนั้นไปอย่างไร ถ้าเรานั่งไปแล้วถ้าตัวเองดี เพราะคนทุกคนภาวนามันจับต้นชนปลายไม่ได้ คือเริ่มต้นไม่ได้ พอเริ่มต้นไม่ได้เราจะเริ่มต้นที่ไหน? บางคนภาวนาบอกนี่มันจับอะไรไม่ได้เลย นี่ไงก็คิดอีก มันไม่รู้ไม่เห็นอะไรเลย ถ้าไม่รู้ไม่เห็นอะไรเลยพยายามนั่งต่อสู้เลย พอนั่งไปด้วยเวลา พอคนนั่งไปบ๊ีบเวทนามันต้องเกิดแน่นอน ถ้าเวทนาต้องเกิด เพราะคนเวทนาเกิดนะ พอคนเวทนาเกิด ถ้ามันภาวนาไปแล้วก็เจอเวทนาอีก เจอเวทนาซ้ำแล้วซ้ำเล่ามันก็แหง ถ้ามันแหงเราจะหลบเวทนาอย่างไร?

เวลาภาวนาไป ถ้ามันเกิดเหตุการณ์เฉพาะหน้า เราพิจารณาไปแล้วมันจะแก้ไขอย่างไร ถ้ามันแก้ไขไป พอมันผ่านตรงนี้ไปมันก็เข้าสู่สมาธิ เห็นไหม นี่ถ้ามันนิรฆรรณเป็นเครื่องกางกั้น มันก็ไม่ได้ให้เราลงสู่สมาธิ ถ้าลงสู่สมาธิ ใหม่ๆ ที่เวลาร่างกายเราสกปรก เราอาบน้ำก็เพื่อความสะอาดของร่างกาย จิตมันเสวยอารมณ์อยู่ตลอด มันเป็นเรื่องที่มันคลุกเคล้าอยู่กับความโลภ ความโกรธ ความหลงตลอด ถ้ามันลงสู่สมาธิก็คือความสะอาดของมันไง ถ้ามันลงสู่สมาธิก็คือเหมือนกับเราอาบน้ำชำระร่างกายให้มันสะอาดหนหนึ่ง

จิตถ้าเป็นสมาธิมันก็ปล่อยวางอารมณ์ความรู้สึกหนหนึ่ง แล้วมันปล่อยวางไม่ได้ มันปล่อยวางไม่ได้มันก็ไปเกาะ นี่ตัวเองคิดว่าเขา ตัวเองสำคัญตนว่าดีกว่าเขา สำคัญตนมีความโลภ ความโกรธ ความหลง มันก็คลุกเคล้าอยู่อย่างนั้นแหละ มันก็คลุกกับความโลภ ความโกรธอย่างนั้นมันทำความสะอาดไม่ได้ ถ้ามันทำความสะอาดได้มันก็ปล่อยมาปล่อยมาตัวมันเองก็สะอาด ตัวมันเองก็เป็นสมาธิ ถ้าเป็นสมาธิทำอย่างไรต่อ?

นี่ถ้าทำสมาธิ พอสู่สมาธิ ถ้าพุทโธได้เราพุทโธต่อเนื่อง ถ้าพุทโธไม่ได้เราตั้งสติไว้ พุทโธตั้งสติไว้ เดียวมันก็คลายตัวออกมา พุทโธต่อไป พุทโธต่อไป พอเข้าสู่สมาธิเราก็อู่สมาธิ พอเข้าสมาธิมันคลายตัวออกมาแล้ว พอคลายตัวออกมาแล้วมันรับรู้ได้ คลายตัวออกมาแล้วมีความรู้สึก มันคิดได้ พอมันคิดได้เราก็คิดฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้ามันคิดฝึกหัดใช้ปัญญามันต่อเนื่องไม่ได้กลับมาพุทโธ ก็กลับมาพุทโธอีก ทำความสงบของใจให้มากขึ้น ทำความมั่นคงให้มากขึ้น ตัวตนสำคัญมาก เพราะมีตัวตนมันถึงวางไม่ได้ มันวางไม่ได้มันก็เข้าสู่สมาธิไม่ได้ ถ้าวางไม่ได้ เห็นไหม นี่เขาบอกว่าเขาสังเกตดู สังเกตดูว่าเวลาเรานั่งดู ตัวเองจะว่าเราดีไปหมดเลย

ฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญา ต้องฝึกหัด แล้วพอปัญญามันเกิดขึ้นมาเราจะเห็นความสำคัญของจิตเลย เห็นไหม ที่หลวงปู่มั่นบอกไว้ จิตนี้มีหัตถ์ศรร้อยนัก มันเป็นได้หลากหลายนัก มันเป็นได้ร้อยแปด เป็นได้ทุกๆ อย่าง ถ้าดี มนุสสเทโวมันเป็นได้อย่างเทวดาเลย มนุสสเดรัจฉานโน เวลามันคิดร้ายมันยิ่งกว่าสัตว์เดรัจฉาน มนุสสเปโตมันทำลายเขามากไปกว่านั้นอีก จิตนี้มันเป็นได้หมดแหละ นี่มันเป็นไปได้หมด ถ้าจิตมันเป็นได้หมด ถ้าจิตเราสงบแล้วใช้ปัญญา ความที่มันเป็นปัญญา นี่มนุสสเทโว มนุษย์ เทวดา แล้วเวลามนุษย์เทวดามันพลิกเพลงเข้าไป มันพิจารณาเข้าไป นี่ฝึกหัดใช้ปัญญาแบบนี้ ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญาแบบนี้มันจะใช้ปัญญาแบบนี้

ฉะนั้น ถ้าใช้ปัญญาแบบนี้มันก็จะแก้ปัญหาของเราไป เขาถามว่า

ถาม : ผมก็ใช้แนวทางสติปัฏฐาน ๔ ด้วยกำหนดรู้อารมณ์ขณะที่ทำงานภารกิจต่างๆ เราต้องแก้ไขอย่างไร?

ตอบ : เราต้องแก้ไขอยู่กับงาน ทำงานอยู่ที่หน้าที่การงาน เพราะทำงานก็ทำงานให้มันจบชะ จบชะแล้วเราก็อยมากาวนา ต้องทำงานแล้ว งานมันเสร็จแล้ว ถ้าเราว่าง เออ นั่นก็ฝึกหัดภาวนาของเราไป เราไม่ให้เวลามันล่องไปโดยเปล่าประโยชน์ หลวงปู่ฝั้นท่านบอกว่าหายใจทิ้งเปล่าๆ ไร หายใจเข้า หายใจออกไม่ตั้งสติไว้ ไม่กำหนดตั้งสติไว้ ถ้ากำหนดสติรู้เท่าทันลมก็เป็นอานาปานสติ ถ้ากำหนดพุทโธก็เป็นพุทโธขึ้นมา เพราะการหายใจนี่เป็นการหายใจเพื่อชีวิต ถ้าขาดการหายใจคนเราก็ตาย

มันต้องหายใจของเราอยู่แล้วเพื่อดำรงชีวิต แต่หลวงปู่ฝั้น โดยที่พระที่ท่านปฏิบัติมาท่านจะเห็นคุณค่าว่าไม่หายใจทิ้งเปล่าๆ หายใจเข้านึกพุท หายใจออกนึกโธ เป็นประโยชน์ถ้าเราว่างต่อการทำงาน แล้วถ้าพ้นจากงานไปแล้วเรากาวนาจริงจังเลย ถ้าภาวนาจริงจัง เพราะการภาวนา เห็นไหม นี่เรายู่ภาระหน้าที่การงาน ภาวนาโดยชีวิตประจำวันมันก็เลยอยู่อย่างนั้นแหละ ภาวนาชีวิตประจำวันก็หน้าที่การงานของเราเราไม่วางมันก็ไม่จบ

นี่ก็เหมือนกัน หน้าที่ของใจ ใจมันคิดของมันตลอดเวลา ใจมันทำงานตลอดเวลา เราไม่วางมันก็เข้าสมาธิไม่ได้ ถ้ามันอยู่อย่างนั้นมันก็เป็นความสบายใจเฉยๆ นี่บรรเทาทุกข์ๆ ปฏิบัติแบบบรรเทาทุกข์ๆ แต่ถ้าปฏิบัติให้มากขึ้น ปฏิบัติให้มากขึ้นให้จิตมัน

สงบจริงๆ จิตสงบจริงๆ การว่าจิตสงบจริงๆ มันต้องสงบของมัน สงบจากภายใน ถ้าภายในสงบปั๊บ โอ้โฮ มันจะรู้ เห็นคุณค่าของหัวใจ เห็นคุณค่ามาก แล้วจะฟังใจมาก แล้วจะทำต่อไป เดี่ยวปัญหาต่อไปจะตอบปัญหานี้ เขาภาวนาแล้วเขาเคยได้ใจ แล้วเขาไม่ได้ เขาก็ถามมา

นี่พูดถึงบอกว่าถ้ามันเห็นว่าเราดีกว่าเขา สำคัญตนเห็นคนอื่นเลวไปหมด คนอื่นเลวไปหมด อันนี้เป็นความเห็นของกิเลส ของตัวตนนะ แต่ถ้าเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นครูบาอาจารย์ที่เป็นพระอรหันต์ท่านไม่สำคัญว่าดีกว่าใครหรือที่ท่านเห็นว่าตัวท่านเองได้ชำระล้างเป็นขั้นเป็นตอน แล้วเห็นคนอื่นที่เขาประพฤติปฏิบัติอยู่ หรือคนที่ไม่ปฏิบัติมันมีกิเลสพอกพูนมันอยู่ ท่านธรรมสังเวช ท่านสังเวช ท่านสงสาร ท่านไม่ใช่ว่าเราดีกว่าเขา ดีกว่าเขา เราก็มาจากมนุษย์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระโมคคัลลานะที่ว่าขอไปดู ขอไปดูโลกนี้ว่าคนที่มีกรรมหนักๆ มันขนาดไหน ไปเห็นว่าโทษของกามๆ ใจ โมคคัลลานะเธอพูดอย่างนั้นไม่ได้ เราก็เกิดจากกามนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เกิดจากกาม เกิดจากพ่อจากแม่เหมือนกัน เกิดจากโลกนี้แหละ ถ้าเกิดจากโลกแล้ว แต่มาประพฤติปฏิบัติจนเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน คนก็เกิดมาจากโลกนี้แหละ เกิดมาจากกาม เกิดมาด้วยกันนี้แหละ แล้วใครมันจะไปดูถูกเหยียดหยามใครว่าเราจะดีกว่าเขา เราจะสำคัญตนดีกว่าเขา ยิ่งเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ท่านมีสติปัญญาขึ้นมา ท่านเห็นการชำระล้างกิเลสขึ้นมา แต่ท่านสังเวช สังเวชคนที่มึดบอด คนที่ไม่ทำท่านสังเวช สังเวชแล้วท่านพยายามจะให้โอกาสพยายามชี้แนะ พยายามบอก ถ้าอย่างนี้ไม่ใช่สำคัญตน

ไอ้ที่นี่ไม่ใช่ว่าดีกว่าเขา เพียงแต่สังเวชอยากจะชักจูง อยากจะเสนอแนะให้ทางออก ถ้าเป็นกิเลสมันคิดข่มขี้ คิดแล้วมันดูถูกเหยียดหยามเขา ถ้าเป็นธรรมมันคิดแล้วสงสารเขา คิดแล้วอยากจะพัฒนาเขา แต่ไม่ใช่สำคัญตน ไม่ใช่เหยียบย่ำใคร นี่ถ้าความคิดของคนเป็นธรรมนะ จะบอกว่าเวลาคนมีกิเลสก็เที่ยวว่าเรามีตัวมีตน เราสำคัญตน เวลาครูบาอาจารย์ท่านพูด ไอ้ที่ว่าท่านพูดท่านพูดด้วยสตินะเวลาเทศน์ ครูบาอาจารย์เทศน์เทศน์เต็มทีเลย ซากศพเดินได้ เวลาพูด พูดให้ได้คิดใจ

ท่านพูดให้ได้คิดนะ พูดให้ได้ถูกคิด อันนั้นสำคัญมาก นั่นละอุบาย แล้วคนใครจะมีอุบายได้ขนาดนั้น มันจะรู้ว่าหนึ่งอุบาย สองจังหวะที่จะใช้ ใช้ตอนไหน ใช้ตอนที่เขาต้องการไหม เขากำลังคิดได้ไหม ไปใช้ตอนที่เขามีทริทึ่มากๆ พูดประโยชน์อะไร? พูดเกิดเวรเกิดกรรม เพราะพูดไปแล้วเขาจะเกิดการต่อต้าน ไม่มีประโยชน์อะไรเลย คนที่มีครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรมท่านจะรู้ว่าควรพูดเมื่อไหร่ ควรพูดอย่างไร นี่ถ้าไม่ควรก็อีกอย่างหนึ่ง

จะบอกว่า โอ้โฮ ถ้าสำคัญคนแล้ว เวลาพระกรรมฐาน เวลาเทศน์นี่ลากถางเขาไปทั่ว แล้วอย่างนี้มันจะ อันนั้นเป็นอุบายนะ เป็นอุบาย ท่านเมตตาณะ ท่านพูดเพื่อประโยชน์นะ ถ้าคิดได้ ถ้าคิดไม่ได้ก็คิดไปอีกอย่างหนึ่ง นี่พูดถึงว่าถ้าจิตมันหนักๆ เนาะ เวลาภาวนาไปแล้ว ถ้าไม่เคยภาวนาก็ไม่ภาวนาเลย พอภาวนาไปแล้ว โอ้โฮ มันเกิดความโกรธ เกิดความโลภ เกิดโทสะหมดเลย แล้วถ้าสังเกตดูให้ดีมันจะถือว่าตัวมันดีกว่าเขาเห็นคนอื่นแล้วไปหมดเลย ตัวเองประเสริฐไปหมด

ประเสริฐมันก็ประเสริฐจริงๆ นั่นแหละ แต่ประเสริฐจริงๆ ประเสริฐคือว่าเราเข้าสู่มรรค สู่ผล เราก็ประเสริฐอยู่ แต่เวลาประเสริฐแล้วกิเลสมันยังครอบห้อยอยู่ ถ้ากิเลสครอบห้อยอยู่เราต้องใช้ปัญญาที่สูงขึ้น ปัญญาพัฒนาขึ้น เราต้องปลดให้ได้ เขาเรียกว่าจิตมันจะติดไปหมด ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกสวะ ถ้ามันติดที่ไหนมันก็ติดแค่นั้นแหละ ถ้ามันปลดออกมาได้แล้วมันต่อเนื่องไป มันต้องออกสู่ปากอ่าวแน่นอน มันจะเข้าสู่สังขารมนี้เราเอาตรงนั้น หมั่นเพียรตรงนั้น

ข้อ ๒. ข้อที่ ๒. เนาะ

ถาม : ข้อ ๑๖๖๕. เรื่อง "ขอคำชี้แนะค่ะ"

กราบนมัสการหลวงพ่อกุญชรยังภาวนา ลูกยังพยายามนั่งสมาธิอยู่เหมือนเดิมนะคะ (หลวงพ่อกเคยบอกว่าลูกยังขบรัดไม่เป็น แต่ลูกก็พยายามตั้งสติใหม่ ทำมาอยู่ค่ะ) ลูกขอให้หลวงพ่อกเป็นครูอาจารย์ของลูก ลูกกลับไปฟังเทปคำตอบหลวงพ่อกที่ตอบคำถามลูกอีกหลายๆ รอบ คำแรกที่หลวงพ่อกบอกและสะดุดใจคือหลวงพ่อกพูดว่า "ความตาย" และหลวงพ่อกบอกว่า "สามารถใช้คำว่าตายๆๆ บริกรรมได้"

ขณะดำเนินชีวิตประจำวันนั้นลูกใช้ชีวิตนี้เป็นแนวทางนะคะ แต่ได้ผลว่าเมื่อนึกถึงความตายบ่อยๆ ทำให้ลูกไม่อยากปล่อยจิตใจให้คิดเรื่อยเปื่อยเหมือนแต่ก่อนค่ะ แต่ลูกว่าไม่มีประโยชน์อะไรเมื่อรู้ว่าคิดไปแล้วก็กลับมาที่ลมหายใจค่ะ บางครั้งลูกก็กรรมตายๆ ก็พบว่ามันเป็นเหมือนกับคำใช้ว่าพุทโธนะคะ ลูกมีคำถาม ลูกต้องการคำชี้แนะจากหลวงพ่อกะ

คำถามที่ ๑. ตอนนี้อะไรลูกนั่งสมาธิลูกพบว่าลูกจะมาตรงที่สภาวะสว่าง โพลง โล่งๆ กว้างๆ สดใส ว่างๆ นะคะ เมื่อก่อนก็เป็นแต่ไม่บ่อยเหมือนตอนนี้ จนทำให้ลูกคิดว่าลูกอาจจะติดนะคะ มันเป็นช่วงที่รู้สึกเหมือนตื่นตัว บวกสงบ บวกปลอดโปร่งรวมกันนะคะ ไม่มีความคิดต่างๆ อยู่ระยะหนึ่ง ก่อนที่ความคิดต่างๆ จะเริ่มเกิดขึ้นอีกรอบหนึ่งนะคะ เมื่อก่อนมันมีสภาวะที่เหมือนจิตมีกำลัง มันหมุนตัวๆ อยู่ตรงกลางเฉพาะมัน จิตไม่เกาะแสง ไม่เกาะความคิดต่างๆ และความคิดต่างๆ ก็แทรกไม่ได้นะคะ

ลูกคิดว่านั่นคงเป็นสภาวะจิตตั้งมั่นนะคะ แต่ลูกก็ไม่ว่างจริงๆ ว่าใช้ไหม แต่ตอนนี้ไม่เป็นแบบนี้แล้ว แต่มันมักจะเป็นอย่างนี้แทน ลูกก็ไปต่อไม่เป็นค่ะ ในความรู้สึกมันสุขสงบระงับเพราะมันผ่านช่วงที่ปล่อยความคิดต่างๆ มา ลูกก็ใช้ช่วงนี้แผ่เมตตาแทนเมื่อหมดวาระนี้ลูกก็พยายามเข้าสมาธิใหม่อีกรอบมันก็มักเป็นแบบนี้ ลูกก็จะแผ่เมตตาอีก มันก็รู้เหมือนเป็นแพทเทิร์นอยู่อย่างนี้เรื่อยๆ ซึ่งไม่รู้จะทำถูกหรือทำผิดค่ะ (ดูลมหายใจ ลมหายใจละเอียด ปล่อยความคิดที่ผ่านเข้ามา สว่าง ว่าง สดใส ไม่มีความคิดใดๆ ความคิดเริ่มอีกรอบ)

คำถามที่ ๒. เมื่อ ๒ ปีก่อนลูกรู้ความรู้สึกความสุขมากๆ เมื่อจิตสงบครั้งแรก มันมีความสุขสงบที่นิ่งมวลอ่อนละมุนละไม หากสิ่งอื่นใดเปรียบเทียบไม่ได้นะคะ แต่ตั้งแต่นั้นมาลูกไม่เคยมีสภาวะเช่นนี้เกิดขึ้นอีกเลยนะคะ ทั้งๆ ที่นั่งสมาธิคราวใดก็คิดว่าจิตใจก็สงบได้ดีในระดับหนึ่ง หรือว่ายังสงบไม่พอหรือคะ หลวงพ่อกราบขอบพระคุณด้วย

ตอบ : อันนี้พูดถึงประสบการณ์ ถ้าประสบการณ์ของคนเวลาภาวนาไปแล้วนี่นะ มันภาวนาไป เราภาวนาเพื่อภาวนา ทำความดีเพื่อความดี ไม่ใช่ทำความดีเพื่อเป็นสถิติ ทำความดีเพื่อจะมาจดจำ ทำความดีขึ้นมาสิ่งใดๆ ใจความดีอันนั้นมันทำให้เราต้องคิดตลอดเวลา แต่ถ้าเป็นความดีของเรา เห็นไหม เราปฏิบัติของเราตลอด ฉะนั้น

คำถามถามบอกว่าเมื่อก่อนที่ถามปัญหาว่าเรายังขั้บรตไม่เป็น ลูกขั้บรตไม่เป็น ตอนนั้ก็พยายามจะตั้งสติใหม่จะขั้บรตให้เป็น

นี่คำว่าขั้บรตไม่เป็น เพราะว่าสภาวะที่ถามมานั้มันร้อยแปดเลย แล้วถ้าพูดถึงว่าเขาว่าส่งอารมณ์ๆ เวลาเขาส่งอารมณ์กันในการปฏิบัติแนวของเขา เราส่งอารมณ์อะไร? นี่คำพูด กรรมฐานเขาพูดคำเดียวเท่านั้นแหละ แต่เวลาคคนที่ปฏิบัติขึ้นมา มันปฏิบัติมาเป็นสิบๆ ปีจะได้ อย่างนั้นหรือเปล่า อย่างเช่นทำความสงบของใจ ทำสมาธิให้ได้ ถ้าทำสมาธิได้ สมาธิก็คือสมาธิ ถ้าทำสมาธิไม่ได้เรากั้ชวนชวายใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ใช้ปัญญานำกั้ได้ เราทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เราทำขึ้นมาเพื่อพัฒนาใจของเราไป ถ้าใจของเราเราฝึกหัดภาวนาเพื่อประโยชน์กับเรา

ถ้าประโยชน์กับเรา คนเกิดมาต้องมึ้นหน้าทีการงาน เวลาคนไม่มึ้นงานทำกั้ชวนชวายหางานทำ ถ้าคนทำงานแล้วกั้ชวายจะร้อยจะรวย พอรวยขึ้นมาแล้ว รวยขึ้นมาทำไม? รวยขึ้นมาแล้ว มึ้นสมบัติขึ้นมาแล้ว ลูกมันกั้ไม่เอาไหน จะให้ใครกั้ไม่ได้ ไปติดสมบัติของตัวอืก นั้เราเกิดมาเรากั้ชวายมึ้นงานมีการทำ ทำแล้วเพื่อเป็นปัจจัยเครื่องอาศัยดำรงชีวิต ถ้าดำรงชีวิตแล้ว ชีวิตคืออะไรต่อไป ถ้าจะปฏิบัติ จะหาหลักการของตัวนั้เรากั้มาปฏิบัติ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราจะมาปฏิบัติ ถ้าเราปฏิบัติเราทำความดีเพื่อความดีไป คนเราเกิดมาต้องมึ้นหน้าทีการงานเพื่อปัจจัยเครื่องอาศัยเพื่อดำรงชีวิต เราปฏิบัติธรรมกั้เหมือนกัน เรามีสมาธิ เรามีปัญญาขึ้นมาเพื่อให้จิตมันมีกำลัง เพื่อให้จิตมันได้ฝึกหัด ฉะนั้น เวลาปฏิบัติไปแล้วเรากั้ปฏิบัติตามความจริงของเรา ถ้าความจริงของเราเนะ เวลาถ้าเราขั้บรตไม่เป็น ขั้บรตไม่เป็นแบบว่าคนขั้บรต คนฝึกหัดขั้บรต เขาขั้บรตเขาเจออุปติเหตุ ขั้บรตแล้วเขาเอารถของเขาไปถึงปลายทางไม่ได้ แต่คนมีความชำนาญเนะ เขาเอานั้หมุนเลยละ เขาทำได้ตลอด นั้คนชำนาญ ชำนาญเขาเรียกภาวนาเป็น

เวลาครูบาอาจารย์ท่านฝึกหัดลูกศิษย์เนะ ถ้าภาวนาเป็นแล้วครูบาอาจารย์กั้สบายใจ คือปล่อยได้แล้ว คือว่าไม่ต้องจำจ้จำใจเขาจนเกินไป เขากั้พัฒนาของเขาไป นั้ถ้าเขาภาวนาเป็น คนภาวนาเป็นเหมือนคนขั้บรตเป็น คนขั้บรตเป็นแล้วเขาต้องประกอบอาชีพะ เขาต้องต่างๆ เขาต้องขั้บรตของเขาไป ไปจนกว่าจะถึงทีหมายของเขา นั้ก็เหมือนกัน นักปฏิบัติของเราเรากั้ปฏิบัติให้เราเป็นสิ ขั้บรตไม่เป็น เรากั้ขั้บรตไม่เป็นมา

ก่อน ครูบาอาจารย์ก็ขับรถไม่เป็นมาก่อนทั้งนั้นแหละ เขาก็ฝึกหัดเอา หลวงปู่เจี๊ยะท่าน พุด เห็นไหม อยู่กับหลวงปู่มัน หลวงปู่มันบอกว่า เจี๊ยะเอ๊ย ให้หัดจักตอก ไอ้เราบวชมา จะภาวนานะ ไม่ใช่บวชมาฝึกหัดจักตอก จักตอกไปทำไม จักตอกก็พวกจักसानเขาทำมา เป็นอาชีพ

หลวงปู่มันบอกว่าไม่มีใครเป็นมาจากท้องพ่อ ท้องแม่หรือ ก็ฝึกหัดเอา ทั้งนั้นแหละ ก็ฝึกฝนให้จนหลวงปู่เจี๊ยะท่านก็จักตอกได้ จักตอกได้ก็มาทำไม้เจี๊ยะได้ จักตอกได้ ของในวัดเสียดหายท่านก็ซ่อมแซมบำรุงได้ เพราะสมัยก่อนเขาใช้ตะกร้าสานนะ สานเป็นตะกร้าแล้วก็ใช้รัก ใช้อะไรทาเพื่อเป็นกระป๋องโพรงน้ำ เป็นต่างๆ เราอยู่กันอย่างนั้นสมัยโบราณ สมัยกรรมฐานของครูบาอาจารย์นะท่านใช้พวกนี้สาน สานแล้วทา ทาด้วยรัก ทาด้วยต่างๆ แล้วเอาไปใช้ในชีวิตประจำวัน

นี่เขาฝึกหัดขึ้นมา แต่เวลาเราจะบอกว่า อ้าว ก็บวชมาปฏิบัตินะ เราจะปฏิบัติ เรา จะเอามรรค เอาผลนะ แล้วมรรค ผลมันอยู่ที่ไหนล่ะ? นี่มรรค ผลมันอยู่ที่ข้อวัตร เพราะจิต มันไม่มีเครื่องอาศัย ไม่มีที่อยู่อาศัย มันเกาะ ต้องให้เกาะ อย่างเช่นพุทโธ พุทโธเราก้เกาะ ไว้ นี่ก็เหมือนกัน ไม่มีใครเป็นมาจากท้องพ่อ ท้องแม่ ไม่มีใครขับรถเป็นมาจากท้องพ่อ ท้องแม่ เพราะออกจากท้องแม่มานั่นไม่ได้เอารถมาด้วย เวลาเกิดจากท้องแม่มันก็มาแต่ ตัว แล้วก็มาหาซื้อรถเอา แล้วก็มาฝึกหัดขับเอา

นี่ก็เหมือนกัน ไอ้ที่บอกว่า หลวงพ่อบอกว่าโยมยังขับรถไม่เป็น ตอนนี้นูจะหัด ขับรถ ไอ้มันนี่เป็นอุบายใจ เป็นบุคลาธิษฐานให้เห็นการประพฤติปฏิบัติมันต้องทำกัน อย่างไร แล้วถ้าเราก้มาฝึกหัดขับรถ นี่ขับสติ ขับสมาธิ ขับปัญญาของเราให้เป็น ถ้าเป็น ขึ้นไป ปฏิบัติทำดีเพื่อดี ถ้าทำดีเพื่อดี ไอ้ที่อธิบายมานี้ อู้อู ร้อยแปดเลย อธิบายมา มหาศาลเลย อธิบายมานี้ เห็นไหม ถ้าอธิบายมาที่ว่าคำถามที่ ๑ แล้วถามว่าสิ่งที่ตอนนี ที่ว่าลูกทำอยู่อย่างนี้ เวลาคิดถึงความตายๆ มันก็เหมือนกับพุทโธ

ก็คำบริกรรม ระลึกถึงความตายมันเป็นคนที่ทำอะไร ปฏิบัติทางอื่นไปไม่รอดให้ คิดถึงความตายชะ มรณานุสติ เทวตานุสติ มรณานุสติระลึกถึงความตาย ถ้าคนระลึกถึงความตายนะ ถ้ามันทำได้มันจะสลัด มันจะสังเวช ไอ้ที่คิดฟุ้งซ่านไป ไอ้ที่คิดที่ร้อยแปดไป มันจะหดเข้ามา เหมือนเรากำหนดพุทโธ พุทโธ ถ้าใครทำอย่างอื่น ทำอย่างไรไม่ได้ก็ให้ ระลึกถึงความตาย ให้ระลึกถึงมรณานุสติ นี่ถ้ามันยังไม่ได้ให้เข้าไปเที่ยวป่าช้าเลย ให้ไป

เห็นซากศพเลย นี่คนตายนอนอยู่นั้น คนเป็นยืนคูดุ่ยนี้ คนเป็นที่ยืนคูดุ่ยนี้ เดียวก็จะไปนอนตายอยู่นั้น มันคิดแล้วมันก็ไม่คิดฟุ้งซ่านออกไป

ไอ้มันเป็นอุบาย แต่ถ้าเราบอกว่าเราระลึกถึงความตายแล้วมันก็เหมือนกับพุทโธ อ้าว ก็พุทโธไปก็จบ เพราะมันอยู่ที่รสชาติ รสชาติไง ถ้าระลึกถึงความตาย โอ้โฮ รสชาติมันคุดคิม อือฮือ มันไม่ส่งออก แต่ถ้ามันจืดชืด รสชาติมันจืดชืด เพราะทำเคยชิน เขาก็ให้เปลี่ยนอุบาย เอารสชาติ อ้าว วันนี้กินแกงส้ม พรุ่งนี้กินแกงเผ็ด อ้าว วันนี้จะกิน ผัดกะเพรา โอ้ย ผัดกะเพราอร่อยนะ กินทุกวันๆ ไม่อร่อยหรอก นี่เขาอุบายของเขา อุบายให้เปลี่ยนแปลงใจ แต่ถ้ามันกำหนดกรรมานุสติแล้วเหมือนพุทโธ ก็กลับมาพุทโธก็จบ เพราะมันเป็นอุบาย เขาเป็นอุบาย อุบายให้เข้าไปสู่ความสงบ เป็นอุบายการภาวนา เป็นอุบาย

นี่เวลาในพระไตรปิฎกที่ว่า โปฐิละๆ จะไปฝึกหัด ไปฝึกหัดกับครูบาอาจารย์ ท่านเวลาหลงใจแล้วจะบอกว่าให้เปรียบร่างกายนี้เหมือนจอมปลวก มีรูอยู่ ๖ รู ปิดเสีย ๕ รู เปิดไว้รูหนึ่งคอยจับเหยี่ยวตัวนั้น ถ้าเหยี่ยวตัวนั้นออกมาแล้วจับให้ได้เลย นี่ไงปิดตา หู จมูก ลิ้น กาย เปิดใจไว้ แล้วตั้งใจไว้ดูแลมัน จับมัน จับเหยี่ยวตัวนั้นให้ได้ จับหัวใจของตัวเองให้ได้ นี่เรากำหนดพุทโธ ปัญญาอบรมสมาธิก็เพื่อเหตุนี้เท่านั้นแหละ เพื่อเหตุนี้แหละ จับหัวใจตัวนี้ให้ได้ ถ้าจับหัวใจตัวนี้ได้ จิตมันสงบเข้ามาได้ นี่มันจะเป็นประโยชน์ได้ ถ้าเป็นประโยชน์ได้ มีคนขับรดแต่ยังไม่มีการ มีคนขับแล้ว เกิดจากท้องพ่อท้องแม่ไม่ได้เอาธมมาด้วย ก็ต้องไปหาซื้อธม ไม่ได้ซื้อธมก็ยืมคนอื่นขับก่อน

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันสงบแล้วออกฝึกหัดใช้ปัญญา นี่มันจะได้รดับ ที่ว่ากาย เวทนา จิต ธรรม แนวทางสติปัฏฐาน ๔ แนวทางสติปัฏฐาน ๔ ถ้ามีคนขับรดมันก็เป็นแนวทางสติปัฏฐาน ๔ จริง ถ้าไม่มีคนขับรด อ้าว แล้วใครจะขับล่ะ? อ้าว ก็นี่สติปัฏฐาน ๔ ใจ นี่ปฏิบัติแนวทางสติปัฏฐาน ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม พวกเรานี่ไม่มีการขับ แต่นั่งรต สาธารณะได้นะ ขึ้นรถเมล์ ขึ้นรถเมล์ก็รตเหมือนกัน ขึ้นรถเมล์

นี่ก็เหมือนกัน สติปัฏฐาน ๔ สติปัฏฐาน ๔ สติปัฏฐาน ๔ มันมีจริง มีปลอม มันมีคนขับรดได้ คนขับรดไม่ได้ ถ้าจิตไม่สงบ ไม่มีผู้ขับรดก็ไปนั่งรถเมล์ นั่งรถเมล์ให้คนอื่นเขาขับให้ โขเฟอร์เขาขับ แล้วเวลากดออกเขาไม่ให้ลงด้วย เขาเลย แถมให้เดินกลับ ก็ไปนั่งรถเขา นี่สติปัฏฐาน ๔ ใจ สติปัฏฐาน ๔ คิดเอาเองไป คิดเลยเถิดไป คิดไม่ถึง ก็คิดร้อย

แปลใจ ก็แล้วแต่โซเฟอร์มันจะจอดให้ลง ไม่จอดให้ลง ถ้ามันไม่จอดลงมันพาไปเลย พาไปเลย เติลิดเปิดเปิงไปเลย อ้าว ถ้ามันไปไม่ถึงมันจอดก่อนให้ลง บอกมันยังไม่ถึง มันบอกว่าน้ำมันหมดรถก็วิ่งแค่นี้ ไม่ไปอีกแล้ว ไปไม่ได้

นี่พูดถึงว่าแนวทางสติปัญญา ๔ รตสธารณะ แต่ถ้าเป็นรถของเรา ถ้าเราขับดีมัน ก็ไปถึงเป้าหมาย ถ้าขับไม่ดีมันก็ไม่ถึงเป้าหมายเหมือนกัน ฉะนั้น ขับรถเป็นขับอย่างนี้ แล้วถ้าในการภาวนา ถ้าเรากำหนดไว้ที่ความตายๆ ถ้ามันเป็นเหมือนพุทโธก็เอา รสชาติ เอารสชาติ เอาความดูคึดมึ เอากความเป็นจริง

คำถามข้อที่ ๑. ถ้ามันเป็นอย่างนี้นะ ถ้ามันเป็นโล่งๆ เห็นไหม ลูกนั่งสมาธิมาตรง สภาวะ ไอ้สภาวะต่างๆ ต่างๆ ไอ้ที่พูดนี้มันเป็นอารมณ์ เป็นความรู้สึกที่ส่งอารมณ์ๆ กัน แล้วเอาอารมณ์อะไรมาส่ง อารมณ์ก็เป็นอดีต เพราะเราเคยได้อารมณ์สิ่งนั้นมาแล้วก็จำ อดีตมาพูด แล้วถ้าพูดก็พยายามจะทำให้เหมือนอดีตนั้นอีก แต่ถ้าเป็นสมาธิ สมาธิในปัจจุบัน สมาธิในปัจจุบัน ใช้ได้ประโยชน์ในปัจจุบันนั้น นี่ในปัจจุบันนี้เรามีธุระ มีความจำเป็น เราต้องเดินทาง เราต้องขึ้นรถ ขับรถออกไป ถ้าเราไม่มีธุระความจำเป็นเราจะขับ รถออกไปให้เสียค่าน้ำมันเปล่าๆ หรือ? เราจะขับรถไปทำไมให้รถมันสึกหรอ แล้วต้องมี ค่าใช้จ่าย ค่าน้ำมันอีก แต่ถ้ามีความจำเป็นนะเราขึ้นรถเราก็ขับออกไป

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันสงบ ถ้าฝึกหัดใช้ปัญญาตามความเป็นจริง ไอ้นี้สภาวะ อย่างนั้น สภาวะอย่างนี้ มันเป็นอดีต มันเป็นอดีตมาแล้ววางไว้ นี่เพราะเราปฏิบัติเพื่อการ ปฏิบัติ เห็นไหม ทำดีเพื่อความดี อดีตถ้าเป็นความดี ความดีก็ดีในตัวมันเอง แต่เราทำ ความดี โลกที่มีปัญหาขณะนี้ทำความดีแล้ว ทำบุญก็ไม่ได้บุญ ทำดีก็ไม่มีใครเห็นความดี เราเลย อ้าว ต้องให้ใครเห็นล่ะ? ก็เราเป็นคนทำเราก็รู้อยู่แล้ว เราทำเสร็จก็เสร็จแล้ว เราทำ เสร็จ มีอำนาจวาสนาบารมี แล้วถ้าจิตใจมันเข้มแข็งแก่กล้าขึ้นมา ต่อไปมันจะพัฒนาของ มันไป

นี่ทำอย่างนี้ ที่ว่าจะจะเป็นสภาวะอย่างนั้น จะเป็นสภาวะอย่างนี้ จบ ถ้าให้มันรู้จริง ขึ้นมา เราเอาความจริงของเราขึ้นมา ถ้าเอาความจริง เราปฏิบัติเพื่อความจริง ถ้าเป็น สภาวะ ถ้าพูดออกไป เดียวมันจะมีสิ่งที่ว่ารูปแบบ แล้วให้คนคิดตามไปเรื่อย ต่อไปนะ มันจะออกไปเลย นี่ที่ว่าหลวงปู่มันเวลาท่านเทศนาว่าการท่านไม่บอกถึงผลเลย หลวงตา พุคบ่ออย่าหลวงปู่มันท่านไม่เคยว่าผลนี่เป็นอย่างไรเลย แต่ท่านเทศน์ไป เวลาพระที่

ปฏิบัติไปเชื่อมั่นมากกว่าหลวงปู่มันเป็นพระอรหันต์ แต่สภาวะอย่างนั้น อย่างนี้ ไม่มี
 หรอก เณร เฌยบ ให้มันรู้จริงขึ้นมา ให้มันเป็นปัจฉัตตัง

ทีนี้ว่ารู้จริง ที่บอกว่ามันเป็นสภาวะอย่างนั้น สภาวะอย่างนั้น ก็อยากให้หลวงพ่อ
 รู้ใจ เออ ถ้าอยากให้หลวงพ่อรู้ หลวงพ่อก็เข้าใจ มันต้องนี้ความสว่างบวกด้วยความสงบ
 บวกด้วยความรู้สึก ถ้าบอกคำเดียว ถ้าสว่าง สว่างก็พระอาทิตย์ใจ เออ ถ้าความว่าง ความ
 ว่างก็อวกาศใจ อ้าว ถ้าสงบก็ชื่อเราเองใจ เออ ก็เลยบวกมาพร้อมเลย ความสว่าง ความ
 สงบ ความว่าง บวกมาพร้อมเลยอารมณ์เป็นแบบนี้ ถ้ามันเป็นก็จับใช้ได้ เพราะเราปฏิบัติ
 เพื่อความสงบระงับ แล้วปฏิบัติของเราไป เราเอามรรค เออาผล

ฉะนั้น เพียงแต่ว่านี้ที่เขียนมากแล้วจะไม่จริง กลัวหลวงพ่อจะไม่เชื่อว่าเป็นความ
 จริง เงินของโยมนะ แล้วโยมหาเงินมาแล้ว ถ้าเป็นความจริง เงินของโยมก็ใช้ได้ถูกต้อง
 ตามกฎหมาย ถ้าโยมหาเงินมานะ ถ้าเงินนั้นได้รับเงินปลอมมา โยมเอาไปใช้เขายึดเลย
 เราเป็นคนดูแลๆ เราไม่ได้ประโยชน์จากเงินของโยมหรือ

ฉะนั้น บอกให้เรารู้ ใจลูกศิษย์กับอาจารย์ต้องสนทนาธรรมกัน บอกให้รู้ก็เข้าใจ
 แต่เข้าใจแล้วเราวางไว้ใจ เพราะเราไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับเงินทองที่โยมหาได้ แต่เรา
 เป็นคนบอก เราเป็นคนชักนำกันให้โยมทำงานเพื่อเงินทองของโยม โยมทำหาเงินหา
 ทองได้มากขนาดไหนมันก็เป็นของโยม แต่โยมมาปรึกษาครูบาอาจารย์ โยมมาขอ
 คำแนะนำจากครูบาอาจารย์ อันนี้ครูบาอาจารย์ให้ผลประโยชน์ตรงนี้ แต่เงินที่โยมได้
 ของโยมทั้งนั้น

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าต้องการ ก็ต้องให้หลวงพ่อเข้าใจใจ หลวงพ่อ เข้าใจ ถ้าจิตสงบก็คือ
 สงบ ทำความสงบของใจเข้ามา แล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา แล้วฝึกหัดใช้ปัญญาไป แล้ว
 เมื่อไหร่มันจะได้ผลล่ะ? เมื่อไหร่มันจะได้ผล ได้ผลต่อเมื่อผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่
 ธรรม ถ้าปฏิบัติสมควรแก่ธรรม ด้วยเหตุด้วยผลมันก็ลงสู่ความสงบ ด้วยเหตุผลการใช้
 ปัญญามันก็สู่วิปัสสนารู้แจ้ง ความรู้แจ้งมีมากน้อยขนาดไหนมันก็ทำให้ใจนี้รู้แจ้ง ถ้า
 ใจรู้แจ้งมันก็เป็นปัจฉัตตัง ถ้ามันพิจารณาไปถึงสมุจเฉทปหาน จิตใจมันก็ส่องแผ้ว จิตใจ
 มันก็สำรอก มันก็คายของมันออก มันก็เป็นความจริงขึ้นมา นี่มันเป็นผลประโยชน์ของผู้
 ปฏิบัติใจ นี้พูดถึงข้อที่ ๑

ถาม : ข้อที่ ๒. เมื่อ ๒ ปีก่อน (อยู่ มั่นไปไกล ๒ ปีก่อนหน้านั้น) เมื่อ ๒ ปีก่อนใจของหนูมีความสุขมากๆ จิตสงบครั้งแรก มันเป็นความสุขสงบที่นุ่มนวล อ่อนละมุนละไม หาสิ่งใดเปรียบเทียบไม่ได้เลยนะคะ ตั้งแต่นั้นมาถูกไม่เคยได้สภาวะนั้นอีกเลย ทั้งๆ ที่นั่งสมาธิ คราวใดถูกคิดถึงจิตที่มันเคยสงบแล้ว

ตอบ : นี่ไปคิดถึง ๒ ปีที่แล้วไง ๒ ปีที่แล้วนะมันต้องถอยเวลาไป ถ้าวถอยเวลาไปตอนนั้นปั๊บ นี่ร่างกายเราก็คงดีขึ้นกว่านี้ นี่เลยมา ๒ ปีแล้ว ร่างกายเราก็อ่อนสภาพไปแล้ว มันจะถอยเวลาไปไม่ได้ กาลเวลามันผ่านไปแล้วเราเรียกคืนมาไม่ได้ เราต้องตั้งสติแล้วระลึกถึงปัจจุบันนี้ เอาปัจจุบันนี้เป็นประโยชน์ แล้วถ้าปัจจุบันนี้เป็นประโยชน์ สิ่งที่มีมันล่วงไปแล้ววางไว้ เมื่อ ๒ ปีที่แล้วจิตมันเคยสุข เคยสงบ เคยระงับขนาดนั้น มันเป็นบุญ สาธุมันเป็นบุญ เป็นบุญให้เราได้ฟังใจ ชักนำให้ชีวิตของเราได้ค้นคว้า ได้ชวนขวามาปฏิบัติอยู่นี้

ถ้า ๒ ปีที่แล้วไม่เคยสงบขึ้นมาเลยมันก็ยังสงสัย ก็ยังลังเลอยู่ ก็ยังใช้ชีวิตอีรุ่มๆ แฉกอยู่โดยปกติ แต่เพราะเคยทำได้มีความสงบอย่างนั้น มันเลยเป็นบุญกุศลทำให้เรามีความตั้งใจ ความตั้งใจพยายามปฏิบัติมาอีก ๒ ปีถึงปานนี้ แต่ ๒ ปียังไม่ได้อย่างนั้นเลย ไม่ได้ อย่างนั้นเพราะมันมีความอยาก มีความต้องการอย่างนั้น ในเมื่อเวลามันผ่านไปมาแล้ว ๒ ปีที่แล้วเราทำอะไรผิด ทำอะไรถูกเราพิจารณาได้ว่าอะไรผิด อะไรถูกเพราะมันผ่านไปมาแล้ว แต่ ๒ ปีข้างหน้าเรายังไม่รู้เลยอะไรจะเกิดขึ้น ๒ ปีข้างหน้าเรายังไม่รู้ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้น แล้วเราจะแก้ไขอะไรที่เกิดขึ้นข้างหน้านั้น แต่ ๒ ปีที่ผ่านมาเรารู้แล้วว่าอะไรเกิดขึ้น แล้วเราคิดได้ไง

สิ่งที่คิดได้เอามาเปรียบเทียบ เอามาเปรียบเทียบว่าเราควรจะต้องตัดสินใจอย่างไร เราควรทำอย่างไร แล้วนี่ ๒ ปีที่ผ่านมาเสียเวลาใหม่ที่ภาวนา ๒ ปี เสียเวลาไป ๒ ปี เสียเวลาใหม่? ถ้าไม่เสียเวลา ๒ ปี อีก ๒ ปีข้างหน้า ๖ ปีข้างหน้า ๑๐ ปีข้างหน้าเราจะทำอย่างไร? แล้วชีวิตเราถึงขนาดนั้นไหม? นี่พูดถึงเพราะอะไร? เพราะว่ามันเคยสุขสงบอย่างนั้น เราก็ฟังใจ เราก็อยากได้ แล้วก็จะมีโรคเอาจากหลวงพ่อก่อน หลวงพ่อไม่มีอะไรให้ใคร หลวงพ่อกับแต่ปาก จะมาริดเอาความสงบจากหลวงพ่อก่อนก็ไม่มี จะมาริดเอาปัญญาถ้าไม่มี แต่ถ้ามาปรึกษาคุยกันได้

ฉะนั้น เราทำของเรา สิ่งที่ว่าคำถามที่ ๒

ถาม : เมื่อ ๒ ปีก่อนลูกเคยมีความรู้ดีกว่ามีความสุขมากๆ เมื่อจิตสงบครั้งแรก

ตอบ : นี่จบแล้ว จิตสงบครั้งแรก แล้วมันยังไม่สงบขนาดนั้น ไม่สงบขนาดนั้น เราก็ใช้ปัญญาของเราไป ใช้ปัญญาของเราไป ใช้สติปัญญา เราทำความสงบของใจของเราเข้ามา แล้วพิจารณาของเรา ฝึกหัดใช้ปัญญาของเราไป แล้วจะดูความสามารถของเราว่าเราจะปฏิบัติได้มาก ได้น้อยขนาดไหน เราก็ยังปฏิบัติอยู่ไง เราปฏิบัติได้มาก ได้น้อยขนาดไหน สิ่งที่เป็นสภาวะต่างๆ สิ่งต่างๆ อยากจะให้มันชัดเจน เพราะเราพูดถึงคนเขาไปจินตนาการไป

อย่างเช่น เช่นภาพวาดจิตรกรรมฝาผนัง มารจะเป็นอย่างนั้น อู๋ ภาพมารเป็นภาพยักษ์เลย ภาพของเทพเป็นอย่างไร แล้วภาพของนิพพานก็วงกลมไว้ มันเป็นสัญลักษณ์ มันเป็นความว่าง ถ้านิพพานก็วงกลมไว้เลย นี่มันเป็นอย่างนั้น แล้วคนก็ไปคิดไป คูลิมหายาน ถ้านิพพานแล้วยังไปสุขาวดี ไปอยู่ทางตะวันตกของนิพพาน ยิ่งใหญ่กว่า นี่จินตนาการกันไป นิพพานมันมีชั้นหรือ? นิพพานแล้วมันยังมีสุขาวดี มีใหญ่กว่านิพพานอีกหรือ? นิพพานอย่างเล็ก นิพพานอย่างใหญ่ อย่างนั้นหรือ? มันก็ไม่มี เห็นไหม แต่ในเมื่อมันเป็นบุคลาธิษฐาน พอเป็นบุคลาธิษฐานปุ๊บคนก็จินตนาการต่อเนื่องไป

ฉะนั้น ใ้ที่ว่าสภาวะๆ เราไม่ค่อยพูดถึง แหม หลวงพ่อไม่ค่อยพูดถึง แต่หลวงพ่อบ่อยมากเลย เวลาพูดนะ พูดเป็นบุคลาธิษฐาน พูดเปรียบเทียบ พูดให้เห็นเป็นภาพ เป็นสิ่งที่เห็นจริงจัง เวลาเราพูดนี่เราพูดเพื่อให้เห็นจริงเห็นจัง โอ๊ย เห็นจริงจังก็กลายเป็นไอ้โน่นไปเลย กลายเป็นหนังใหญ่ กลายเป็นหนังตะลุงไปเลย แต่ความจริงนี้พูดเปรียบเทียบให้เห็นภาพ หลวงพ่อว่าแต่คนอื่นหมดเลย แต่หลวงพ่อดีเลย ชอบเปรียบเทียบ

ก็เราเปรียบเทียบให้เห็นภาพไป ให้เห็นภาพมันจะได้ทำให้ได้ถูกใจ แต่พอมันถูกใจ อ้อ หลวงพ่อตรงนั้นไม่มีเลยนะ วางหมดเลย เออ เป็นอย่างนั้น เวลาไปเห็นแล้วอ้อเลยนะ แต่ยังไม่อ้อนี้ เห็นไหม ที่ว่าหลวงตาท่านบอกว่าเขาไปหาหนองอ้อของหลวงปู่ มัน ที่ว่าหนองอ้อของหลวงปู่มันที่เชียงใหม่ไปหากันใหญ่เลย แต่ไม่รู้ว่หลวงปู่มันท่านอ้อในหัวใจ อ้อ ไอ้คนเขาไปหาหนองอ้อกัน หนองอ้ออยู่นั้นๆ

นี่ก็เหมือนกัน สภาวะๆ เราไม่ให้คนอื่นพูด แต่เรานี่พูดเยอะที่สุดเลย แต่เราพูด เราพูดแล้วเราไม่คิดสภาวะของเราเองไง เพราะสภาวะถูกทำให้พวกมึงเห็น แต่ถ้ามึงเข้าไป รู้มันจะเป็นอีกอย่างหนึ่ง ไอ้คนที่ฟังไปแล้วมันไปสร้างภาพกันเลยนะ โอ้โฮ เป็นอย่าง นั้นๆ แล้วสร้างภาพเสร็จก็กลับมาถามไถ่ ก็สภาวะแบบที่ถามนี่ ฉะนั้น ให้ปฏิบัติให้เป็น ความจริงของเราขึ้นมา แล้วจะเป็นประโยชน์กับเรา เอวัง